

ЕТНО-ЛОКАЦИЈЕ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ САГЛЕДАНЕ СА СТАНОВИШТА ПРИМИЈЕЊЕНЕ ЕТНОЛОГИЈЕ: СЕЛА, ДОМАЋИНСТВА, КУЋЕ И ЗБИРКЕ

ДРАГИЦА ПАНИЋ КАШАНСКИ*, ИРЕНА МЕДАР-ТАЊГА**

С а ж е т а к. – Предмет истраживања су етно-локације (села, домаћинства, куће и збирке) у Републици Српској. Неке од ових локација су званично регистроване а неке нису, тако да је главни задатак истраживања да прибави податке о свима. Приказаћемо шта је од етно-локација категоризовано и као такво заштићено на нивоу Републике Српске и Босне и Херцеговине. Мноштво етно-локација није под режимом заштите, али се налазе, промовишу и штите кроз понуду локалних и државних туристичких организација па је у раду дат преглед етно-локација у Републици Српској према подацима Туристичке организације Републике Српске и туристичких организација градова и општина. Поред тога утврдили смо који елемент из наслеђа опредељује да се локација назове етно. Анализирали смо и податке о етно-манifestацијама (фестивали фолклора, фестивали традиционалног пјевања, фестивали традиционалне кухиње...) које се дешавају у склопу евидентираних етно-локација и критичком анализом дошли до двије локације које на територији Републике Српске имају најбољи потенцијал за развој (Поткозарска етно-кућа у Пискавици и Кочићево огњиште у Стричићима), које смо кроз овај рад и представили.

Кључне ријечи: етно-локације, етно-манifestације, Република Српска, етно-кућа у Пискавици, Кочићево огњиште на Змијању

УВОД

Културно наслеђе подразумијева добра која су наслијеђена од претходних генерација или која настају у садашњости, а имају специфичну вриједност за људе и треба да буду сачувана за будуће генерације. Ова добра најчешће су под режимом заштите, имају симболички значај у

* Академија умјетности, Универзитет у Бањој Луци, Босна и Херцеговина; dragica.panic-kasanski@au.unibl.org

** Природно-математички факултет, Универзитет у Бањој Луци, Босна и Херцеговина; irena.medar-tanjga@pmf.unibl.org

свијести људи, а са економске стране представљају туристички потенцијал. У основној подјели културног наслеђа на материјално и нематеријално, етно-локације чине дио материјалног наслеђа.

ИНСТИТУЦИОНАЛНО-ПРАВНИ ОКВИР ЗАШТИТЕ ЕТНО-ЛОКАЦИЈА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

Непокретним културним добрима у Републици Српској правну заштиту пружају Комисија за очување националних споменика Босне и Херцеговине на државном нивоу и Завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске на ентитетском нивоу. Комисија, као кровна институција, одлуке о проглашењу покретних и непокретних добара националним спомеником доноси на темељу Анекса 8 Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, примјењујући Критеријуме о проглашењу добара националним спомеником (1), по којима се непокретна културна баштина дијели на: историјске грађевине и споменике, градитељске цјелине и подручја. Тако се на Националној листи непокретних културних добара Босне и Херцеговине, међу 535 заштићених добара по свакој основи (2: 157), на територији Републике Српске налазе три подручја која се могу окарактерисати као етно-подручја: Село и крајолик Стричићи – Бања Лука, Етно-цјелина Брич – Теслић и Амбијентална етно-цјелина Увијећа – Требиње.

Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа, који се налази под надлежношћу Министарства просвјете и културе у Влади Републике Српске одлуке доноси примјењујући Закон о културним добрима Републике Српске (3), којим су утврђене четири врсте непокретних културних добара: споменици културе, просторне културно-историјске цјелине, археолошка налазишта и знаменита мјеста. У својој евиденцији Завод има на десетине непокретних културних добара која уживају претходну заштиту, а односе се на сеоско народно градитељство и стара гробља. Евиденцији народног градитељства никада раније није била поклоњена адекватна пажња, тако да никада није направљена озбиљнија евиденција споменика народног градитељства праћена одговарајућом документацијом.

У стручној и законској сфери заштите културно-историјског наслеђа правна заштита и статус културних добара постају сложено питање гдје су струка и законодавство понекад у колизији. Тако, три подручја издвојена примјеном критеријума за проглашење добара националним споменицима које је донијела Комисија за очување националних споменика Босне и Херцеговине немају валоризациону основу према Закону о културним

добрима Републике Српске. Несређена евиденција културних добара је очигледан проблем, који угрожава њихову заштиту.

Остала културна добра, која нису од изузетног и великог значаја проглашавају јединице локалне самоуправе након урађених валоризационих основа. Поред тога, мноштво етно-локација није под режимом заштите, али се налазе, промовишу и штите кроз понуду државних и локалних туристичких организација.

ЕТНО-ЛОКАЦИЈЕ У ПОНУДИ ТУРИСТИЧКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

У Републици Српској не постоје званични подаци о броју етно-локација (села, домаћинства, куће и збирке) нити о њиховом стању, тако да је њихова понуда праћена:

- анализом интернет странице Туристичке организације Републике Српске – ТОРС (4);
- анализом упитника (прилог 1 и прилог 2) добијених из туристичких организација градова и општина – ТО¹.

На интернет страници ТОРС претрагом категорије дестинације (5) промовисано је 9 етно-локација (Етно-село „Љубачке долине“ – Бања Лука (6), Етно-село „Станишићи“ – Бијељина (7), Етно-музеј у Данићима – Гацко (8), Етно-село „Котроманићево“ – Добој (9), Сеоски туризам на Озрену – Добој (10), Сеоско домаћинство „Бањац“ – Козарска Дубица (11), Змијањска кућа – Рибник (12), Катуну унутар НП „Сутјеска“ – Фоча (13) и Сеоски туризам – Шипово (14)) у 8 градова и општина, разврстаних у четири поткатеорије (*аџраќџивносџи*, *сеоски џуризам*, *џасџрономија* и *кулџурни џуризам*).

Кроз категорију Доживи Српску (15) на истој интернет страници промовисано је 5 етно-локација кроз двије поткатеорије: *кулџурни џуризам* (Етно-музеј у Данићима – Гацко) и *сеоски џуризам* (Етно-село „Љубачке долине“ – Бања Лука, Сеоски туризам на Озрену – Добој, Сеоско домаћинство „Бањац“ – Козарска Дубица и Сеоски туризам – Шипово). Недостаје поткатеорија *аџраќџивносџи* у коју су претходном претрагом уврштене још 4 етно-локације (Етно-село „Станишићи“ – Бијељина, Етно-село „Котроманићево“ – Добој, Змијањска кућа – Рибник и катуну унутар НП „Сутјеска“ – Фоча) па они овом претрагом нису уопште видљиви.

¹ Детаљнији подаци кориштени за овај рад су презентовани у раду Ирене Медар-Тања „Етно-објекти у служби промоције и заштите културног наслеђа Републике Српске – анализа понуде туристичких организација“ на Округлом столу „Туризам за све“ у Бањој Луци.

Анализа упитника ТО градова и општина даје нам потпуно другачију слику о броју и стању етно-локација у Републици Српској. У сарадњи са ТОРС, од којих смо добили контакте ТО, упитник је послан на 34 адресе ТО, а попуњен враћен од 31 ТО (3 туристичке организације нису послале попуњен упитник).

Етно-локације су евидентирани у 14, док 17 туристичких организација немају у понуди ни у евиденцији ниједну етно-локацију. Евидентирано је укупно 28 етно-локација на територији Републике Српске, од чега се њих 19 налази у понуди надлежних ТО, док је 9 етно-локација евидентирано као постојеће иако их ТО не нуде као туристичке вриједности. За сваку евидентирану етно-локацију попуњен је упитник на основу којег смо добили податке о називу етно-локације, власништву, години изградње, години од када је локација у понуди, броју посјета током 2015. године, али и податке о томе ко је и на основу којих елемената локацију именовано као етно-локацију.

Табела 1. Етно-локације према евиденцији туристичких организација (ТО) градова и општина – анализа упитника

	ТО	Етно-локације у понуди ТО	Евидентирани етно-локације које нису у понуди ТО
1	Бања Лука	Поткозарска етно-кућа у Пискавици Етно-село/музеј „Љубачке долине“ Кочићево огњиште у Стричићима	Етно-село „Стрика“ Рекавице Етно-село „Шибови“
2	Бијељина	Етно-село „Станишићи“	–
3	Билећа	–	–
4	<i>Брајчунац</i>		
5	Брод	–	–
6	Вишеград	–	–
7	Власеница	–	–
8	Гацко	Етно-музеј „Данићи“	–
9	Горажде	–	–
10	Дервента	Етно-збирка „Надеша“ Етно-збирка „Ђекић“ Етно-збирка „Жијкин ранч“	Полубрвнара „Ерић“ Полубрвнара „Новаковић“ Стара кућа и објекти у саставу мотела „Бабино брдо“
11	Добој	Краљевско етно-село „Котроманићево“ Етно-ресторан „Национална кућа“ Сеоско туристичко домаћинство „Савић“	–
12	Зворник	–	–
13	Источно Сарајево	–	–
14	Калиновик	–	–
15	Козарска Дубица	Етно-домаћинство „Кнежица“	–
16	Костајница	–	–

17	Лакташи	–	–
18	Модрича	–	–
19	Невесиње	–	–
20	Нови Град	–	Етно-село „Станићи“
21	<i>Пелајићево</i>		
22	Петрово	Етно-насеобина „Арсенић“ Какмуж Етно-село „Геџе“ Карановац	–
23	Приједор	Етно-село „БК Оаза“ Камичани	–
24	Рогарица	Сеоски туризам „Бркић“ Зиличина	–
25	Рудо	–	–
26	Соколац	–	–
27	Србац	–	Етно-кућа на породичном имању „Љесков конак“ Каоци
28	<i>Сребреница</i>		
29	Теслић	Етно-плажа „Лане“	–
30	Требиње	Етно-село „Увјећа“	Домаћинство „Baba Mara's Place“ Добромани
31	Трново	–	–
32	Фоча	–	–
33	Шамац	–	–
34	Шипово	Етно-кућа „Миљевић“	Етно-кућа „Лончар“

Анализа појединачних упитника нам указује на мноштво чињеница битних за ово истраживање. Власници готово свих понуђених етно-локација су приватници на чијим се имањима објекти и налазе, док се неколико локација налази у власништву удружења грађана. Углавном су то новоизграђени, односно, објекти реконструисани након 2000. године, од када се и налазе у понуди туристичких организација.

Подаци о томе ко је локацију именовао етно-локацијом су неуједначени. За дио локација овај податак не постоји, док су оне именоване у већини случајева именовали власници, мада има локација које су одјељења градске/општинске управе или надлежне туристичке организације прогласиле етно-локацијама. Понуђене етно-локације су у ову категорију издвојене најчешће на основу традиционалне архитектуре и покућства. Углавном су то домаћинства која се састоје од куће и помоћних објеката и која у своју понуду укључују смјештај и гастро понуду националне кухиње. У понуди су и двије воденице које се такође сматрају аутентичном архитектуром народног градитељства.

У упитнику из ТО Требиње наводи се Етно-село „Увијећа“ Требиње, једно од три подручја која се налазе на Националној листи споменика Босне и Херцеговине. Село изграђено у 19. вијеку, налази се 12 км сјевероисточно од Требиња. Чине га двије цјелине смјештене на падинама брда, које се спуштају према удолинама гдје је обрадиво земљиште. До села се са макадамског пута спушта степеништем, које је дјелимично природно. Село

Сл. 1. Етно-село „Увијећа“ Требиње.
Извор: <http://www.igordutina.com/?p=732>

је напуштено и као занимљивост се издваја податак да је у њему 2014. и 2015. године сниман филм „На млијечном путу“ Емира Кустурице. Ова амбијентална етно-цјелина је једно од три подручја која се налазе на Националној листи споменика Босне и Херцеговине. У упитнику добијеном од запослених у ТО Требиње овај податак није назначен. Поред тога, Увијећа се не налазе у понуди на интернет страницама ТОРС-а ни ТО Требиње.

Са циљем утврђивања постојања праксе одвијања манифестација или неких њихових сегмената на простору евидентираних етно-локација уз анализу етно-локација урађена је анализа етно-манифестација (фестивали фолклора, фестивали традиционалног пјевања, фестивали традиционалне кухиње...) у Републици Српској. Анализа је обављена истом методологијом кроз праћење интернет странице Туристичке организације Републике Српске – ТОРС и анализом упитника добијених из туристичких организација градова и општина – ТО².

Туристичка организација Републике Српске у својој понуди на интернет страници има само једну манифестацију која се бави очувањем

² Детаљнији подаци кориштени за овај рад презентовани су у раду Ирене Медар-Тања „Фестивали фолклора као модел презентације нематеријалног културног наслеђа Републике Српске“ на Конференцији поводом обиљежавања 20 година рада Природно-математичког факултета у Бањој Луци и у раду Драгице Панић Кашански „Музички елементи нематеријалног културног наслеђа као потенцијална туристичка атракција“ на Округлом столу „Туризам за све“ у Бањој Луци.

нематеријалног културног наслеђа Републике Српске – фестивал „Козара етно“ (16) у Пискавици код Бање Луке. Ова манифестација одржава се у склопу етно-локације „Поткозарска етно-кућа у Пискавици“ о којем на интернет страници ТОРС нема никаквих података.

Анализом упитника (прилог 1 и прилог 3) добијених од туристичких организација градова и општина евидентирано је постојање етно-манифестација у 28 ТО, док 3 туристичке организације немају у понуди ни у евиденцији ниједну етно-манифестацију. Од укупно 98 етно-манифестација на територији Републике Српске, њих 83 налази се у понуди ТО, док је 15 манифестација евидентирано као постојеће иако их ТО не нуде као туристичке вриједности. У табели која слиједи издвојене су оне етно-манифестације које су цјелокупним или дјелимичним активностима везане за евидентирани етно-локације.

Табела 2. Етно-манифестације које су цјелокупним или дјелимичним активностима везане за евидентирани етно-локације

ТО	Етно-манифестација	Организатор манифестације	Етно-локација	Власник локације	Активности на етно-локацији
Бања Лука	Фестивал „Козара етно“	Туристичка организација града Бања Лука и КУД „Пискавица“	„Поткозарска етно-кућа“ у Пискавици	КУД „Пискавица“	– стална изложба етно-предмета – тематске изложбе – приказ обичаја
	Кочићев збор	Завичајно друштво „Змијање“	„Кочићево огњиште“ у Стричићима	Завичајно друштво „Змијање“	уручивање Кочићеве награде (књижевна награда за животно дјело) и награде Змијанче (дјечији литерарни рад)
Бијељина	Фестивал фолклора „Пантелински дани“	град Бијељина и КУД „Семберија“	Етно-село „Станишићи“	приватно лице	– наступ појединих ансамбала
	Фестивал „Пјесмом и игром кроз Семберију“	град Бијељина	Етно-село „Станишићи“	приватно лице	такмичење гуслара
Србац	Манифестација „Хајдучки сусрети“	приватно лице	Етно-кућа на породичном имању „Љесков конак“ у Каоцима	приватно лице	– такмичење у традиционалним спортским дисциплинама: прескакање потока, ношење хајдучког писма, пењање на дрво и сл. – изложба старих предмета, древних статуа – дегустација јела традиционалне домаће кухиње

Сл. 2. „Поткозарска етно-кућа“ Пискавица.

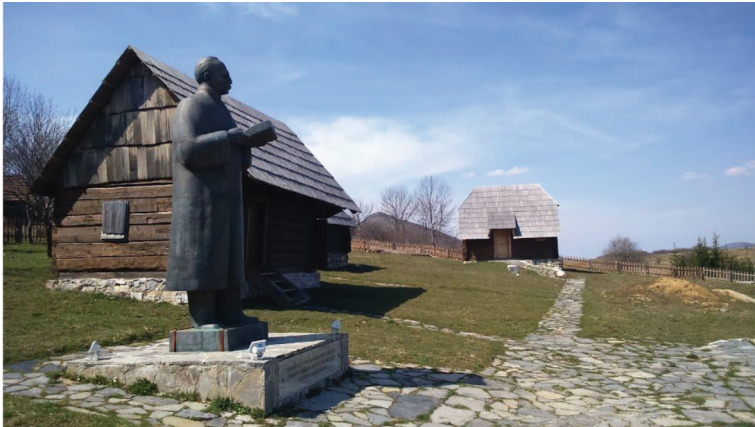
Извор: http://www.kozaraethno.com/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=25:ku%C4%87a&lang=sr

На овај начин издвојене су четири етно-локације на којима се поред очувања материјалног културног наслеђа приказом народног гради-тељства и покућства, кроз активности етно-манifestација чувају елементи и нематеријалног културног наслеђа. На територији коју покрива Туристичка организација Бања Лука то су „Поткозарска етно-кућа“ у Пискавици и „Кочићево огњиште“ у Стричићима, на територији Туристичке организације Бијељина Етно-село „Станишићи“ и на територији Туристичке организације Србац Етно-кућа на породичном имању „Љесков конак“.

„Поткозарска етно-кућа“ у Пискавици направљена је за потребе фестивала „Козара етно“ 2007. године, а данас се користи и у туристичкој понуди анимација у сеоском туризму. Кућа припада типу куће полубрвнара-получатмара и састоји из двије просторије: куће и собе. Карактерише је архитектура и орнаментика прилагођена дрвету. Кућа и окућница су опремљене аутентичним покућством поткозарских домаћинстава. У склопу етно-куће налази се ладара за око 25 особа и традиционална љуљашка за дјецу. У кући је постављена стална изложбена поставка етно-предмета, док се тематске изложбе постављају привремено у складу са темом фестивала „Козара етно“. Власништво над овом локацијом има КУД „Пискавица“ који од 2005. године организује и фестивал „Козара етно“ у склопу којег се у објекту поред сталне и тематских изложби одржава и приказ обичаја. Манifestација се одвија кроз неколико сегмената значајних за очување традиције: смотре фолклора, такмичење у изворном пјевању

(ојакача), такмичење у свирању на традиционалном инструменту (тамбура трожица), тематска изложба, приказ обичаја, традиционалне спортске активности, презентовање традиционалне кухиње и изложбено-продајна поставка (Етно-тржница).

Не постоји податак о томе ко је локацију именовао етно-локацијом, а именована је на основу традиционалне архитектуре и орнаментике, аутентичног покућства и окућнице (ладара и љуљачка). У понуди ТО Бања Лука налази се од 2008. године, а током 2015. године обишло ју је око 1.000 посјетилаца.

Сл. 3. „Кочићево огњиште“ Стричићи.

Извор: <http://www.panoramio.com/photo/118768069>

„Кочићево огњиште“ у Стричићима је саграђено 2013. године за потребе манифестације „Кочићев збор“ који се од 1965. године одржава у посљедњој недјељи мјесеца августа. Дешавања као што су ликовне изложбе, позоришне представе, књижевне вечери и трибине, фолклорне игре, народно свирање и стваралаштво, народни вишебој и други садржаји, сваке године привуку велики број посјетилаца и љубитеља Кочићевог дјела.

На простору етно-локације „Кочићево огњиште“ уручује се Кочићева награда (књижевна награда за животно дјело) и награда Змијанче (награда за дјечији литерарни рад). „Кочићево огњиште“ чини неколико аутентичних кућа које су са околних локација пребачене на мјесто на којем је некада постојала родна кућа Петра Кочића. Куће су изграђене у стилу динарских брвнара са Змијања карактеристичних за крај XIX и почетак XX вијека. Иако је локација у власништву Завичајног друштва „Змијање“ тренутно нема адекватног управљача нити опреме која би га довела до значајнијег културног и едукативног центра. Не постоји податак ко је

Сл. 4. Етно-село „Станишићи“ Бијељина.

Извор: http://www.ethno-selo.com/latinica/kuce_za_odmor.php

локацију именовано етно-локацијом, а именована је на основу традиционалног градитељства. У понуди ТО Бања Лука локација се налази од 2014. године, а 2015. године забиљежено је око 1.000 посјета.

Етно-село „Станишићи“ основано је 2003. године, захваљујући инспирацији Бориса Станишића у чијем власништву се и налази. У селу се издвајају двије цјелине. Једна приказује свјетовни живот и чине је дрвене куће – брвнаре са покућством које им припада. Друга цјелина је духовног карактера и представљена је средњевјековном архитектуром грађеном у камену, која је у ствари скуп реплика историјског и религијског значаја.

Село чине воденице, мљекарник, ковачница, камени бунар, амбар и аутентичне дрвене куће, са приказом покућства и народних ношњи. Куће припадају динарском типу, прављене су од дрвета и са високим кровом. То је мало апартманско насеље гдје су куће споља аутентичне, а ентеријер је прилагођен савременим потребама гостију.

У склопу ове етно-локације се од 2003. године одржавају сегменти двије етно-манifestације у организацији Градске управе. Фестивал фолклора „Пантелински дани“ одржава се почетком августа и поједини ансамбли учесници фестивала наступају у Етно-селу „Станишићи“. У склопу манифестације „Пјесмом и игром кроз Семберију“ која се одржава крајем јануара и почетком фебруара такмичење гуслара се одржава у Етно-селу „Станишићи“.

Локацију је на приједлог власника етно-локацијом именовало Одјељење за привреду и пољопривреду општине Бијељина, на основу традиционалне архитектуре, аутентичног покућства, народне ношње, традиционалних јела и музејске поставке у сувенирници. У понуди

Сл. 5. Етно-кућа на породичном имању „Љесков конак“ Каоци.
Извор: <https://www.facebook.com/548581045234254/photos/a.548587228566969.1073741827.548581045234254/548587068566985/?type=1&theater>

ТО Бијељина локација се налази од 2003. године, а 2015. године забиљежено је близу 4.000 посјета.

Етно-кућа на породичном имању „Љесков конак“ изграђена је 1920. године на имању породице Богосавац у селу Каоци, под обронцима планине Мотајице. У кући се налази стална изложбена поставка намјештаја и предмета који су се користили у кућанству у том периоду. На имању се такође налази и излетиште са објектима за спорт и рекреацију.

Од 2005. године крајем јуна у склопу ове етно-локације, у знак сјећања на хајдучки покрет и хајдуке којих је било и на простору планине Мотајице, одржава се манифестација „Хајдучки сусрети“. Организатор манифестације је власник локације чији предак Станко Богосавац је био хајдучки старјешина. У склопу манифестације одржава се такмичење у традиционалним спортским дисциплинама, као што су: прескакање потока, ношење хајдучког писма, пењање на дрво и сл. На манифестацији се такође може видјети и изложба старих предмета, древних статуа, а могу се и дегустирати јела традиционалне домаће кухиње.

Не постоји податак о томе ко је локацију именовао етно-локацијом, а именована је на основу традиционалне архитектуре, аутентичног покућства и сталне изложбе етно-предмета. Локација је евидентирана од стране ТО Србац, мада се не налази у њиховој понуди.

На основу увида у стање, власништво и активности описане четири етно-локације издвојили бисмо „Кочићево огњиште“ у Стричићима и

„Поткозарску етно-кућу“ у Пискавици које се налазе у понуди Туристичке организације Бања Лука. Обе локације су у власништву удружења грађана, која су уједно и организатори манифестација које се одвијају у склопу етно-локација, чиме локацијом и активностима не руководи приватно лице. У активности везане за ове локације укључени су стручњаци кроз ангажман у организовању и функционисању манифестација, тако да се сегмент нематеријалног културног наслеђа одвија под контролом научника из ове области.

„Кочићево огњиште“ у Стричићима има бољи потенцијал када је у питању простор којим располаже, као и препознатљивост манифестације „Кочићев збор“ која је 2015. године обиљежила свој 50-ти јубилеј. Проблем је у лошој организацији и незаинтересованости руководства Завичајног друштва „Змијање“, али и запослених у Туристичкој организацији Бање Луке који не развијају постојећи потенцијал. Планирањем активности током цијеле године овај простор би се могао оживити. Поред бројних могућности могао би бити најбољи промотер Змијањског веза који је једини елемент нематеријалног културног наслеђа који се налази на Унесковој свјетској листи, а потиче са простора Републике Српске и Босне и Херцеговине (17).

„Поткозарска етно-кућа“ у Пискавици са фестивалом „Козара етно“ може послужити као примјер добре праксе и бити добар модел на основу којег би се развила стратегија заштите и промоције материјалног и нематеријалног културног наслеђа кроз етно-локације и етно-манифестације.

ЗАКЉУЧАК

Тачна евиденција о броју и стању етно-локација у Републици Српској не постоји. Подаци о понуди се не поклапају ни по једном испитиваном начину. Разлике су видљиве већ у самом броју евидентираних и понуђених етно-локација, тако да је претрагом категорије ДЕСТИНАЦИЈЕ на интернет страници ТОРС видљиво 9, а претрагом категорије ДОЖИВИ СРПСКУ 5 етно-локација, док је број евидентираних и понуђених етно-локација према анализи упитника добијених из ТО градова и општина знатно већи и износи 28.

Промовисане етно-локације су најчешће приватни посједи, а рјеђе њима руководи неко удружење и најчешће су то домаћинства са очуваном аутентичном архитектуром народног градитељства која у понуду укључују смјештај и гастро понуду националне кухиње. Именовање етно-локација углавном је извршено без укључивања стручњака и научника који се баве овом проблематиком, тако да је њихово категорисање као етно-локација веома упитно.

Три етно-подручја на територији Републике Српске која су на Националној листи споменика Босне и Херцеговине нису у званичној понуди ТОРС ни ТО градова и општина. Поред тога, не постоји системски ангажман на заштити и промоцији етно-локација ни на једном нивоу дјеловања. Просторни план Републике Српске до 2025. године (2) не третира ову проблематику и не нуди конкретна планска рјешења. Стратегија развоја туризма Републике Српске за период 2011–2020. године (18), такође, не третира ову проблематику нити у плану развоја туризма предвиђа било какве активности које би биле у служби промоције и заштите етно-локација на територији Републике Српске. Нова стратегија развоја културе је у изради, а будући да Стратегијом развоја културе Републике Српске 2010–2015. године (19) ова проблематика није третирана, упитно је колико ће бити обухваћена новим стратешким документом.

Правилник о категоризацији споменика и Правилник о вођењу регистра културних добара, који су у складу са Законом о културним добрима (члан 116.) су израђени, али још увијек нису усвојени од стране Народне скупштине Републике Српске, због неусклађености надлежности Комисије за очување националних споменика Босне и Херцеговине и Завода за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске.

Примјеном ових аката, као и планирањем очувања и заштите етно-локација у стратешким и планским документима стећи ће се бољи услови за уређење и коришћење културне баштине као ресурса за развој туризма и привреде и као основа за развој културног лика Републике Српске.

ПРИЛОЗИ

Прилог 1. Упитник за туристичке организације у Републици Српској

Назив организације	
Контакт особа	
Имејл	
Телефон	
Имате ли у вашој туристичкој понуди етно-локацију (село, домаћинство, кућа и збирка)? Набројте их ако имате.	
Има ли на подручју које покрива ваша ТО Етно-локације (село, домаћинство, кућа и збирка) које нису у вашој туристичкој понуди? Ако има набројте их.	

Имате ли у вашој туристичкој понуди етно-манifestације (фестивал фолклора, фестивал традиционалног пјевања, фестивал традиционалне кухиње...)? Набројте их ако имате.	
Има ли на подручју које покрива ваша ТО етно-манifestација (фестивал фолклора, фестивал традиционалног пјевања, фестивал традиционалне кухиње...) које нису у вашој туристичкој понуди. Ако има набројите их.	

Прилог 2. Упитник о етно-локацијама

Уколико у понуди имате неку од наведених етно-локација (село, домаћинство, кућа и збирка), молимо вас да за сваки попуните сљедећу табелу.

Назив етно-локације (селу, домаћинству, кући и збирци)	
Адреса локације	
Подаци о власнику	
Година изградње	
Подаци које имате о етно-локацији (селу, домаћинству, кући и збирци)	
Ко је именовао локацију (село, домаћинство, кућу и збирку) као етно?	
На основу којих елемената (традиционално градитељство, орнаментика, исхрана, народна ношња, игра, пјесма, обичаји...) је локација (село, домаћинство, кућа и збирка) означена као етно?	
Од када је у вашој понуди?	
Број посјета у току 2015. год. (бар процјена ако је имате)	
Ваш коментар о локацији (селу, домаћинству, кући и збирци)	

Прилог 3. Упитник о етно-манifestацијама

Уколико у понуди имате неку од наведених етно-манifestација (фестивал фолклора, фестивал традиционалног пјевања, фестивал традиционалне кухиње...), молимо вас да за сваку попуните сљедећу табелу.

Назив етно-манifestације (фестивал фолклора, фестивал традиционалног пјевања, фестивал традиционалне кухиње...)	
Организатор	
Вријеме одржавања	
Мјесто одржавања	
Подаци које имате о етно-манifestацији (фестивалу фолклора, фестивалу традиционалног пјевања, фестивалу традиционалне кухиње...)	

Да ли се манифестација (фестивал фолклора, фестивал традиционалног пјевања, фестивал традиционалне кухиње...) или неки њен сегмент одржава на некој етно-локацији (селу, домаћинству, кући и збирци)? Наведите шта се одржава и на којој локацији.	
Ко је именовао манифестацију (фестивал фолклора, фестивал традиционалног пјевања, фестивал традиционалне кухиње...) као етно?	
На основу којих елемената (традиционално градитељство, орнаментика, исхрана, народна ношња, игра, пјесма, обичаји...) је манифестација (фестивал фолклора, фестивал традиционалног пјевања, фестивал традиционалне кухиње...) категорисана као етно?	
Од када се одржава?	
Број посјета 2015. године	
Ваш коментар о манифестацији (фестивал фолклора, фестивал традиционалног пјевања, фестивал традиционалне кухиње...)	

ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ

1. Критеријуми о проглашењу добара националним спомеником „Службени гласник Босне и Херцеговине“, бр. 33/02 и 15/03, http://www.kons.gov.ba/Zakonski_okvir/Kriteriji_za_donoc5%a1enje_odluke/Default.aspx?id=5540&langTag=bs-BA, 15. септембар 2016.
2. Измјене и допуне Просторног плана Републике Српске до 2025. године – нацрт, <http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/mgr/Documents/Nacrt%20draft%2025%2011%202013.pdf>, 15. септембар 2016.
3. Закон о културним добрима Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 11/95 и 103/08), http://www.nasljedje.org/docs/pdf/Zakon_o_kulturnim_dobrima.pdf, 15. септембар 2016.
4. <http://turizamrs.org/>, 15. септембар 2016.
5. <http://turizamrs.org/destinacije/>, 15. септембар 2016.
6. <http://turizamrs.org/etno-selo-ljubacke-doline/>, 15. септембар 2016.
7. <http://turizamrs.org/etno-selo-stanistic/>, 15. септембар 2016.
8. <http://turizamrs.org/etno-muzej-u-danicima/>, 15. септембар 2016.
9. <http://turizamrs.org/etno-selo-kotromanicevo/>, 15. септембар 2016.
10. <http://turizamrs.org/seoski-turizam-na-ozrenu/>, 15. септембар 2016.
11. <http://turizamrs.org/seosko-domacinstvo-banjac/>, 15. септембар 2016.
12. <http://turizamrs.org/zmijanjska-kuca/>, 15. септембар 2016.
13. <http://turizamrs.org/vidikovci-i-katuni/>, 15. септембар 2016.
14. <http://turizamrs.org/seoski-turizam-u-sipovu/>, 15. септембар 2016.

15. <http://turizamrs.org/kategorija/destinacije/>, 15. септембар 2016.
16. <http://turizamrs.org/manifestacija-kozara-etno/>, 15. септембар 2016.
17. <http://www.unesco.org/culture/ich/en/RL/zmijanje-embroidery-00990>, 15. септембар 2016.
18. Стратегија развоја туризма Републике Српске за период 2011–2020. године, http://laktasiturizam.org/sajt/doc/Zakonska-regulativa/Strategija_razvoja_turizma_u_RS_od_2010-2020.pdf, 15. септембар 2016.
19. Стратегија развоја културе Републике Српске 2010–2015. године, <http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/mpk/Servisi/Gradjani/Documents/Strategija%20razvoja%20kulture%20Republike%20Srpske%202010-2015.pdf>, 15. септембар 2016.

Dragica Panić Kašanski, Irena Medar-Tanja

ETHNO LOCATIONS IN THE REPUBLIC OF SRPSKA VIEWED
FROM THE POINT OF APPLIED ETHNOLOGY: VILLAGES,
HOUSEHOLDS, HOUSES AND COLLECTIONS

S u m m a r y

The subject of research is ethno locations (villages, households, house and collections) in the Republic of Srpska. Some of these locations have been officially registered and some are not, so main task of research is to obtain information about every single one. We will show which of these ethno locations are categorized as such and protected in the Republic of Srpska and Bosnia and Herzegovina. A variety of ethno locations is not under protection, but they are promoted and protected through the offer of local and state tourism organizations. Because of that in paper we have an overview of ethno locations in the Republic of Srpska according to the data of the Tourist Organization of the Republic of Srpska and tourist organizations of cities and municipalities. In addition, we determined which element of heritage is needed in order to name location as ethno location. We analyzed data on ethno events (folklore festivals, festivals of traditional singing, festivals and traditional cuisine ...) which take place within the registered ethno locations and by critical analysis we determined two locations in Republic of Srpska which have the best potential for development (ethno house in Piskavica village and Petar Kocic birthplace in Stricici), which will be presented through this paper.

Key words: ethno locations, ethno events, the Republic of Srpska, ethno house in Piskavica village, Petar Kocic birthplace in Stricici